

„Sever proti juhu. Ako sa Spojené štáty americké rozdelili na dva nepriateľské tábory a brat proti bratovi povstal so zbraňou v ruke“

„Únia alebo konfederácia? Najkrvavejšia vojna v histórii Spojených štátov amerických prebiehala vo vnútri krajiny.“

20. 12. 1860 zasadal zákonodarný zbor v Charlestone, kde bol prijatý edikt o odtrhnutí Južnej Karolíny z Únie. Ďalších 6 štátov na juhu sa pridalo k odtrhnutiu o dva mesiace neskôr a 7. 2. prijalo šesť štátov (Alabama, Mississippi, Florida, Georgia, Texas a Louisiana) dočasnú ústavu Konfederovaných štátov amerických. Za prezidenta si zvolili Jeffersona Davisa a jeho viceprezidentom sa stal Alexander Stephens. Všetky tieto udalosti sa odohrali ešte pred inauguráciou zvoleného prezidenta Abrahama Lincolna (4. 3. 1861). Ten na verejnosti neprejavoval svoje obavy z odtrhnutia štátov, ale uvedomoval si závažnosť situácie. Čoskoro začala vznikať hrozba pádu Únie a na február 1861 bolo zvolané stretnutie do Washingtonu. Takmer žiadny návrh na zmiernenie napätia nebol komorami Kongresu prijatý, až na jeden, a tým bolo prisľúbenie zachovania otrokárstva v štátoch, kde sa vyskytovalo. Návrh bol odhlasovaný a mal sa stať 13. dodatkom ústavy, avšak oficiálne nikdy nedošlo k jeho ratifikácii. Napätie medzi severom a juhom vzrastalo tak, že by sa dalo krájať, a nešlo iba o záležitosti spojené s otroctvom, ale predovšetkým o obrovské rozdiely medzi priemyselne vyspelejším severom a plantážnicko-otrokárskym systémom juhu, ktorý sa zakrátko pretavil do vyrovnaného a najväčšieho vojnového konfliktu Spojených štátov amerických.

„Kocky sú hodené“

Abraham Lincoln počas svojej inaugurácie prisľúbil, že nezasiahne do systému otroctva v štátoch, kde jestvuje, avšak hrozba odtrhnutia južných štátov od Únie bola iná záležitosť. Pri prejave sľúbil, že Únia zasiahne iba v prípade vojenského útoku, a k tomu aj došlo. Celé to začalo vo Fort Sumter, kde Konfederácia zahájila obkľučujúci manéver, a potom, čo veliteľ Robert Anderson odmietol vydať mesto Konfederácii, došlo k ozbrojenému útoku. Po polke dňa došli defenzívnym jednotkám muničné zásoby a Anderson kapituloval. 19. 4. 1861 A. Lincoln vyhlásil blokádu južných prístavov a nariadil okamžité zhromaždenie mužov do náborových táborov. Tým sa oficiálne začala občianska vojna v USA. Lincolnove aktivity podnietili štáty Tennessee, Arkansas, Severnú Karolínu a Virgíniu na vstup do Konfederácie. Štát Delaware sa začlenil do Únie a v štátoch Kentucky, Missouri a Maryland prebiehali veľké

boje, až napokon Kentucky s Marylandom vstúpili do Únie a o Missouri sa bojovalo takmer po celý čas vojny.

„1. bitka medzi severom a juhom skončila fiaskom pre Úniu“

Oba bojujúce tábory započali vojnu s jasnou a jedinou myšlienkou. Vykonať rázny útok a zvíťaziť. Ani jeden z nich si vtedy nevedel predstaviť, že vzájomné súperenie, ktoré si vyžiada státisíce obetí, potrvá 4 roky vcelku vyrovnaného stavu. Prezident Konfederácie Davis vymenoval na post generála Beauregarda, ktorý presídlil svoje jednotky k Virgínii. Na strane Únie sa hlavným veliteľom jednotiek stal Irvin McDowell, ktorý plánoval rázny útok na Konfederáciu a následne pochod do hlavného mesta Konfederácie, Richmondu. Na oboch veliteľov sa valil obrovský nátlak očakávaní z ich táborov a obaja použili podobnú stratégiu, keď sa snažili o obchvat ľavého krídla. 21. 7. 1861 došlo k boju na mieste Bull Run. Únii sa podarilo takmer zvíťaziť, avšak rozhodujúcimi sa stali posily Josepha Johnstona, ktoré zmarili útok Únie, a jej vyčerpaní vojaci sa po pár hodinách dali na útek. Bull Run neukázal dominantnú pozíciu ani jednej z bojujúcich strán, ale naopak. Bolo evidentné pre oba tábory, že vojna neskončí jednou bitkou a že to najhoršie ich ešte len čaká.

„Moderná vojna a spôsob odvodov“

Občianska vojna v USA sa do histórie zapísala aj ako prvá mechanická/moderná vojna. Nešlo o klasický spôsob boja muž proti mužovi, ale bojovalo sa najčastejšie prostredníctvom diel a pušiek. Málokedy došlo k priamemu boju prostredníctvom bodákov, tak ako sa často prezentuje. Zväčša sa strieľalo z určitej vzdialenosti alebo sa dali pešiaci rovno na útek. Išlo o vojnu, ktorá obsahovala najmodernejšie prvky priemyslu a zaužívali sa i prvky, ktoré predtým neboli známe: najmodernejšie delá, pušky, zákopy, telegraf a zátarasý z ostatných predmetov.

Žiadna vojna nemôže prebiehať bez peňazí a vojakov. Odvody sa začali najskôr u Konfederácie, a to v polovici apríla 1862 – všetci belosi od 17 do 35 rokov života. O pol roka neskôr bola hranica posunutá na 17 – 45 rokov a na prahu konca vojny dokonca 17 – 50 rokov s tým, že v armáde museli byť minimálne 3 roky. Existovali 3 možnosti zbavenia sa služby: a) kaucia vo výške 500 dolárov, b) nájsť za seba náhradníka, c) ak človek zastával kľúčovú pozíciu alebo vlastnil 20 a viac otrokov (veľké protesty proti 3. možnosti). Sever zaviedol odvody v polovici marca 1863 (v polovici vojny) vo veku 20 – 45 rokov. Boli dve možnosti zbavenia sa služby: a) kaucia 300 dolárov, b) nájsť za seba náhradníka. Celkový počet brancov za sever bol takmer 50 000 a raz toľko mali náhradníkov. Postupne však boli na severe odvody obmedzované kvôli napätiu a protestom v spoločnosti.

„Niet cesty späť“

Prezident Únie A. Lincoln presadzoval 3 kroky k porazeniu Konfederácie. 1. Obrana Washingtonu a vyvíjanie nátlaku na Richmond. 2. Blokáda južných prístavov Konfederácie, aby mali odrezanú cestu k zbraňam a surovinám. 3. Rozdeliť štáty Konfederácie postupným prienikom k vodným tokom. Konfederácia mala v tomto jasnejšie vnímanie. Spoliehali sa na podporu zo zahraničia v podobe Francúzska a Anglicka. Na začiatku vojny 1861 – 1862 prebiehali boje väčšinou na mori. Konfederácia vybudovala obrnenú loď Virginia a v marci 1862 sa plavila do zálivu Chesapeake, kde sa v boji stretla s obrnencom Únie – Monitor. Boj skončil nerozhodne a obaja obrnenci sa stiahli. Boje sa rozdelili na dve časti: na západný front a na východný front. Na východnom fronte sa okrem pár menších vojenských narážok do roku 1862 nestalo takmer nič. Opačná situácia panovala na západnom fronte. V západnej časti štátu Kentucky bolo 40 000 mužov Konfederácie veliteľa Alberta Johnstona rozmiestnených a pripravených na vojenské stretnutie s vojskom generála Únie – Ulyssesa Granta. Ten rozmiestnil delové člny k juhu smerom na Fort Henry, pevnosť, v ktorej boli pripravené jednotky Johnstona, ktoré boli 16. 2. 1862 zajaté a pevnosť padla. Išlo o prvé veľké víťazstvo severu a morálka, ktorá bola na bode mrazu, sa tak rýchlo zvýšila, to ale trvalo iba krátko. Veliteľ Grant urobil obrovskú chybu, keď svoje jednotky strategicky zle rozmiestnil pri potokoch a nevybudoval obranné zátarasy. Johnstonove jednotky zúriivo zaútočili na vojsko Únie a tí boli nútení vzdialiť sa až k rieke a vyzeralo to na veľký masaker pre Úniu. Náhle sa však vylodili jednotky generála Williama Shermana v Pittsburghskom prístave, ktoré práve včas prišli a zaútočili na nič netušiacu Konfederáciu. Johnston sa vydal so zvyšnými vojakmi na útek. Dopad pre obe strany bol alarmujúci. Straty v oboch táboroch boli takmer 25 000 mužov, čím sa bitka pri Shiloh (pri dnešnom meste Corinth) stala doposiaľ najkrvavejšou bitkou amerických dejín. Dopad to malo i na oboch generálov armád. Johnston utrpel vážne poranenie do nohy a Grant bol kvôli svojmu pochybeniu dočasne suspendovaný.

„Pýche predchádza pád“

Východný front bol takmer ¾ roka nedotknutý. Po neúspechu Únie po bitke pri Bull Run došlo k náhrade generála McDowella nerozhodným a povýšeneckým Georgom McClellanom. Ten sa postupne vypracoval až na generálmajora v štáte Ohio a teraz dostal hlavné velenie potomackej armády na východe USA. Ako prvé musel vybudovať armádu, čo sa rodilo pomerne ťažko. 9 mesiacov budovania a cvičenia armády, ktorá mala byť schopná zdolať súpera podľa McClellana, bolo málo, ale Lincoln ani verejnosť už nehodlali dlhšie čakať. Dostal príkaz k pohybu a McClellan povýšenecky prisľúbil, že za 10 dní bude v hlavnom meste

Konfederácie – Richmonde. Koncom mája 1862 prišli jednotky Únie až k Richmondu, kde na ne zaútočili jednotky Konfederácie, a keby neprišli jednotkám Únie posily, čakala by ich porážka, z ktorej by sa len tak ľahko nespamätali. Bitka prebiehala pri Siedmych boroviciach a skončila ťažkými stratami v oboch táboroch, jednotky Únie sa však museli stiahnuť. V danom momente došlo k veľkej zmene na poste hlavného veliteľa Konfederácie, ktorým sa stal Robert Lee, azda najznámejší veliteľ Konfederácie počas občianskej vojny (1861 – 1865). Lee sa okamžite chopil velenia a 26. 6. 1862 vykonal tvrdý útok na jednotky Únie neďaleko rieky Chickahominy. Konfederácia mala však ťažké straty a po 1. júli boli takmer všetky jednotky kompletne zdecimované paľbou diel pri Malvern Hill. McClellanove jednotky naďalej obývali oblasť blízko Richmondu a ani po sérii bojov nazývaných ako Týždňové boje sa pre Konfederáciu situácia nezlepšila. K veľkej zmene na poste hlavného veliteľa jednotiek Únie došlo 11. júla, keď bol McClellan odvolaný, zrejme kvôli prílišnej zadubenosti a nerešpektovaniu príkazov nadriadených.

„Márne hľadanie schopného veliteľa na strane Únie“

McClellan bol síce odvolaný z postu hlavného veliteľa, ale nebol suspendovaný. Naopak, dostal za úlohu stiahnuť sa do Washingtonu a spojiť sa s jednotkami Johna Popea. Akonáhle sa McClellan stiahol, situáciu využil Lee, aby zabránil spojeniu dvoch línií Únie. Lee rozdelil svoju armádu na dve časti a vyslal veliteľa Stuarta s jazdou na obchvat pravého krídla Popeových jednotiek. Zároveň jedna časť armády generála Leeho prepadla zásobovacie tábory a druhá časť sa spojila so Stuartovými vojakmi. Tých prenasledovali jednotky veliteľa Popea, hoci Pope netušil, že nepriateľské línie sa spojili, a tak padol do pasce. 30. 8. 1862 došlo k bitke pri Bull Run (Manassase – takmer na vlas rovnaké miesto ako v roku 1861). Jednotky Konfederácie boli asi v počte 30 000 a s hlasným pokrikom zničili jednotky Únie. Tí, ktorí prežili, sa stiahli do pevnosti vo Washingtone, kde bol opäť do funkcie hlavného veliteľa povolaný McClellan.

„Boje sa stupňujú“

Lee chcel otras Únie využiť naplno a v septembri 1862 pochodoval smerom na Pensylvániu. Jeho taktika rozdelenia armády na dve časti sa však tentokrát prezradila a McClellan dostal šancu včas zareagovať. K tomu však nedošlo. Takmer celý deň McClellan premrhal a Lee situáciu využil na preskupenie svojej armády za potok s názvom Antietam. 17. septembra 1862 McClellan nariadil ofenzívu so všetkým nasadením v blízkosti tohto potoku. Situácia pre Úniu vyzerala nádejne, vtom však napochodovala unavená a vyčerpaná armáda veliteľa Hilla od

Harpers Ferry a zaútočila na ľavé krídlo Únie. Záznamy z boja hovoria o ničivých udalostiach, ktoré mali nespočítateľné následky. Boj skončil nerozhodne, ale Lee ustúpil za potok Antietam a McClellan bol kvôli neschopnosti využiť výhody, ktoré mu boli poskytnuté, odvolaný Abrahamom Lincolnom a už nikdy jednotkám Únie nevelil. Pokračovalo tak hľadanie schopného a verného veliteľa Únie i naďalej.

„Jednotky Únie naďalej v bitkách prehrávajú“

Do polovice občianskej vojny možno hovoriť o vyrovnaných bojoch medzi Konfederáciou a Úniou, ba až možno o väčšej úspešnosti na strane Konfederácie. K tomu možno pripočítať i bitku pri Fredericksburgu. Napriek tomu, že Lee neuspel s inváziou do Washingtonu a zároveň sa mu nepodarilo hlbšie zatlačiť jednotky Únie, nezískal tak túženu a potrebnú podporu zo zahraničia. Na strane Únie zasa došlo k najhoršej možnej voľbe Lincolnu do postu generála a hlavného veliteľa Únie – išlo o Ambrosa Burnsidea. Úspechy mu chýbali a dvakrát odmietol túto funkciu. No na jeseň 1862 bol predsa len povolaný a tentokrát ponuku prijal, čo sa ukázalo ako fatálna chyba. V polovici decembra 1862 nariadil Burnside pochod jednotiek Únie cez zamrznutú rieku Rappahannock proti Leeovmu táboru, ktorý bol veľmi dobre opevnený na vrchovine pri Fredericksburgu. Konfederácia rozprášila jednotky Únie vďaka voľnému priestranstvu, na ktorom použila delá, a väčšina vojakov Únie sa ani nedostala na úroveň vzdialenosti boja muž proti mužovi. Burnside v ten deň stratil takmer 12 000 mužov a Únia upadla do hlbokej demoralizácie. Rok 1862 tak nepriniesol nič prevratné a obe armády sa držali svojich pozícií. To bola lepšia správa pre Úniu ako pre Konfederáciu, pretože sever mal pevnejšiu základňu materiálu než Konfederácia, ktorá sa po neúspešných pretláčaniach na východnom i západnom fronte nemohla ani o kilometer pohnúť ďalej. Únia však potrebovala vymyslieť niečo, aby doplnila zásoby a prevažne vojakov, aby čo najrýchlejšie situáciu s povstalcami vyriešila, a k tomu došlo 1. 1. 1863.

„Ako Abraham Lincoln (ne)oslobodil otrokov“

V prvom rade Lincoln nebol nikdy za zrušenie otroctva, išlo mu najmä o zachovanie Únie a aby ju udržal vcelku, bol ochotný dokonca potvrdiť otroctvo tam, kde sa nachádzalo. Zrušenie otroctva sa tak presadilo najmä kvôli zdĺhavému priebehu vojny. Problém, ktorý vznikol ako prvý počas vojny, boli uprchlíci v podobe otrokov, pričom velitelia nevedeli, či ich majú považovať za slobodných, alebo nie. Lincoln už v danom čase bol skôr názoru celoplošného zrušenia otroctva bez výnimiek. Jednak totiž práca otrokov napomáhala Konfederácii, v prípade zrušenia otroctva by Konfederácia stratila akúkoľvek možnosť na spoluprácu so zahraničím a

morálka na severe bola na bode mrazu a bol potrebný nejaký veľký ideál mravu. 1. 1. 1863 padlo vyhlásenie, že všetci otroci, aj tí, čo sú súčasťou vzbury proti Únii, sú a naďalej zostanú slobodní. Reakcie na oslobodenie otrokov boli rôzne aj u otrokov. Vcelku bola väčšina rada, ale v skutočnosti išlo vyhlásenie do platnosti postupne a zo začiatku boli oslobodení prevažne tí, ktorí boli pod správou Konfederácie. Pre Lincolna malo vyhlásenie pozitívny efekt. Do polovice roka 1863 sa černosi stali veľkou súčasťou armády Únie ako na východnom, tak i na západnom fronte, v celkovom počte 200 000, z ktorých zomrelo 40 000. Podobne to bolo i v námorníctve, kde tvorili až $\frac{1}{4}$ celkového počtu. Po vojne sa oficiálne 13. dodatkom ústavy potvrdilo $\frac{3}{4}$ štátov zrušenie otroctva a od 18. 12. 1865 formálne fungovalo otroctvo už len zriedkakede.

„Odkiaľ brala Únia a Konfederácia peniaze na financovanie vojny?“

Bez peňazí sa vojnu viesť nedá. Únia mala tri možnosti, ktoré používala na financovanie vojska. Prvou bolo zvýšenie daní. Daňový systém prešiel zmenami najmä vďaka tzv. Morillovým clám a daniam z obratu, ktoré sa týkali takmer každého. K dani z obratu pribudla aj daň z príjmu, avšak príjmy plynuli veľmi pomaly a vojna stále prebiehala. V roku 1862 sa zaviedla druhá možnosť, tzv. vydávanie papierových bankoviek. Bankovky v celkovej sume 450 miliónov dolárov Únii stačili na zaplatenie dlhov, ale stále pokrývali sotva $\frac{2}{3}$ nákladov vojny. K tomu zaviedli predaj cenných papierov, systém zabral a Únia získala takmer 2 miliardy dolárov. Tretou možnosťou bola pôžička, no tú využívali prevažne do prvej polovice vojny a následne bolo nutné dlhy i splácať, na čo sa používali prevažne prvé dve možnosti. Vďaka vojne zbohatlo značné množstvo ľudí napríklad predajom nekvalitných surovín a materiálov, nezákonnými províziami alebo úplatkami za niečo, čo ani nebolo poskytnuté. Konfederácia zažívala už od začiatku vojny finančnú a ekonomickú katastrofu. Zaviesť dovozné clá sa nepodarilo, pretože dovoz bol na nízkej úrovni, a tak zaviedli podobne ako Únia daň prakticky na všetko. Súčasťou bola 10 % daň na poľnohospodárske produkty, čím likvidovali svoju najväčšiu silu, a to farmárov a otrokov. Dane tak pre Konfederáciu neboli výhodným riešením. Napokon dali vytlačiť viac ako miliardu dolárov v bankovkách, lenže efekt bol opačný, než sa očakával, rapídne sa zvýšili ceny a proti Konfederácii sa začali stavať ľudia dokonca aj z ich vlastných radov.

„Obrat v občianskej vojne prichádza“

V roku 1863, teda v polovici času občianskej vojny, sa situácia obrátila ku Konfederácii chrbtom, a to i napriek tomu, že Únia stále nemala hlavného veliteľa, ktorý by sa udržal na

svojom poste oprávnené aspoň pol roka. Novým veliteľom bol vymenovaný Joseph Hooker, no charakterovo sa veľmi podobal Burnsideovi a časom sa ukázalo, že i vo veliteľských schopnostiach. Hooker mal k dispozícii armádu s takmer 130 000 mužmi (Konfederácia nemala ani polovicu z toho v danom čase). Hooker sa držal taktiky presunu proti rieke Rappahannock, obísť Fredericksburg a napadnúť jednotky Leea. Lee vytušil jeho plán a rozdelil jednotky na dve časti. Jednu vyslal priamo proti Hookerovi a druhú poskytol veliteľovi Stuartovi, aby udreli na odkrytý pravý bok Únie. Začiatkom mája 1863 bol Hooker prekvapený dvoma údermi a jeho armáda sa dala okamžite na útek. Na druhý deň Leeove jednotky dokázali zatlačiť Hookerove jednotky hlbšie za rieku, a tak dosiahol veľké víťazstvo. Víťazstvo ho však stálo veľkú cenu, a to takmer 2000 mŕtvych.

„Dlho očakávané hľadanie schopného veliteľa Únie sa naplnilo a dokonca sa našli až dvaja“

Situácia na východnom fronte bola vyrovnaná, ale na západe sa začala výrazne meniť v prospech Únie. Vicksburg a Port Hudson boli jediné dva hlavné body v Louisiane, ktoré Konfederácia spravovala, až do chvíle, kým generál Sherman a generál Grant neprišli na to, ako z týchto strategicky výhodných a dobre opevnených miest vytlačiť Konfederáciu. Dobyť ich by bolo príliš náročné a neefektívne, rozhodli sa, že jednotky nepriateľa nechajú vyhladovať a odrežú im cestu k zásobám. Lee si bol vedomý, že v prípade straty Vicksburgu môže byť po všetkom a vojna sa pre nich skončí fiaskom. V júni 1863 sa s armádou vydal na sever do Marylandu. Na konci júna abdikoval Hooker z velenia a vystriedal ho George Meade. 30. júna sa Meadeove a Leea jednotky stretli v Gettysburgu, dnes už veľmi dobre známom meste vojenského stretu severu a juhu (niekedy označenom za rozhodujúce). Nešlo o zámerne vybrané miesto boja, ale pravda bola opačná. Konfederácie jednotky pri dopĺňaní zásob narazili na nič netušiace jednotky Únie, ktoré boli v meste. 1. júla Konfederácia vytlačila Úniu až na kopec za mesto, avšak po útoku deň nato proti Únii Konfederácia nezaznamenala veľký úspech. Lee nariadil útok pešiakov, ktorých zdecimovali delá Únie. Z nasadených jednotiek generála Leea zostala asi polovica. Lee sa musel vzdialiť a morálka Konfederácie utrpela značnú stratu, nehovoriac o prenasledovaní zvyšku Leeovej armády Úniou.

„Ako sa o všetkom rozhodlo“

Rozhodujúci boj prebehol neďaleko mesta Chattanooga, hoci spočiatku nič nenasvedčovalo tomu, že by Únia zvíťazila. 9. septembra 1863 jednotky Únie pod vedením Williama Rosecransa obsadili oblasť Chattanooga a prenasledovali jednotky Konfederácie až k rieke s

názvom Chickamauga (preklad: rieka smrti). Prvý deň boja prebiehal 19. septembra a Konfederácia mala početnú výhodu, čo predznamenal porážku Únie. Na druhý deň zaútočilo pravé krídlo Konfederácie na ľavé krídlo Únie a onedlho vydal veliteľ Rosecrans rozkaz na ústup do Chattanooga. Rozkaz z Washingtonu bol, aby Rosecrans vydržal čo najdlhšie na mieste a odolával náporu. Mesiac nato došlo k posilám Únie v oblasti Chattanooga jednotkami generálov Shermana a Granta. Grant prevzal velenie západného frontu a koncom novembra sa podarilo jednotkám Únie prebiť cez Konfederáciu. Následne armáda Granta zaútočila z údolia na hornatý kopec, kde boli rozložené jednotky Konfederácie. Tie nedokázali vhodne zaujať svoje miesta a delá nemali vhodné umiestnenie proti rútiacim sa vojakom Únie. Po veľkom víťazstve Únie bolo tak východné územie štátu Tennessee pod kontrolou federalistov. Únia zaznamenala oveľa väčší úspech, než by sa sprvu zdalo. Lincoln totiž konečne po dlhom hľadaní našiel generálov, ktorých tak veľmi potreboval, a spečatil to oficiálne. V marci 1864 bol vo Washingtone Grant povýšený do funkcie hlavného generála a veľké postavenie získal i pobočník Granta – Sherman, ktorý dostal hlavné velenie operácií na západnom fronte.

„Už prakticky v roku 1864 bolo o všetkom rozhodnuté“

Konfederácia naďalej pretrvávala v dvoch armádach. Jednu viedol generál Lee a druhú generál Johnston. Grant si bol vedomý, že vojna ešte neskončila, a po mnohých neúspechoch Únie nastavil novú stratégiu: neútočiť náhle a spoliehať sa na hromadný útok, ale udržiavať juh pod tlakom, bojovať stále a znižovať ich morálku. V polovici roka 1864 mala Únia značnú početnú prevahu na východnom fronte v podobe 115 000 mužov, zatiaľ čo Konfederácia mala niečo cez 60 000. Únia sa preskupila k neďalekému miestu od Chancellorsville a začiatkom mája došlo k boju, ktorý skončil nerozhodne. Únia utrpela vyššie straty, ale v tábore Konfederácie sa už prejavil nedostatok mužov a síl odporu. Nasledovalo prenasledovanie jednotiek Konfederácie armádou Granta. Najprv na seba narazili ešte v polovici mája, kde počas piatich dní ťažkých bojov nedokázal Grant skončiť s jednotkami generála Leeho a jeho vojsko pokračovalo v prenasledovaní Konfederácie naďalej. Ešte na seba narazili začiatkom júna pri Cold Harbor, kde opäť Grant neuspel, a prenasledoval zvyšky Konfederácie až do Petersburgu, kde Lee nariadil výstavbu opevnenia a zásoby mali prevažne vďaka železničnému spojeniu. Grant svojou stratégiou odrezal železničnú stanicu od Konfederácie a tá zažívala ťažké obdobie. Boli obkľúčení a nemali priamy prístup k zásobám, a tak im zostali dve možnosti: prebiť sa cez Úniu alebo zahynúť od hladu.

„Podobne to prebiehalo i na druhom fronte“

Zatiaľ čo sa snažil Grant zničiť Leeho a jeho jednotky, Sherman prenasledoval Johnstona a jeho mužov až do Atlanty. Sherman presadzoval boj muž proti mužovi, zatiaľ čo Johnston skôr útek pred súperom a boj v pravej novej chvíli. Konanie Johnstona odmietol prezident Konfederácie Davis a vystriedal ho Johnom Hoodom, ktorý mal opačný pohľad na boj než Johnston. Na konci júla 1864 podnikol Hood výpad zo svojej základne, no neuspel a jeho straty boli vysoké. Hood nemal na výber a po strate priameho prísunu zásob musel odísť do Alabamy. Sherman sa vydal na opačnú stranu, no predtým rozdelil armádu na dve časti a tá druhá pod vedením Georga Thomasa (asi 30 000 mužov) sa vydala prenasledovať Hoodove jednotky. 30. novembra 1864 Thomas nariadil útok pri meste Franklin v Tennessee a unavení a málopočetní vojaci Konfederácie celkom očakávane zažili zdrvujúce straty. Na konci roka 1864 Hood utrpel poslednú porážku, ktorá zároveň znamenala koniec akejkoľvek správy Konfederácie v štáte Tennessee. Sherman so svojimi jednotkami zatiaľ pokračoval cez Atlantú, ktorú do značnej miery vypálil a spustošil. Jeho stratégia bola, aby nezostalo nič, čo by pomohlo jednotkám Konfederácie, a rozhodol sa zničiť Konfederáciu raz a navždy. 21. 12. 1864 vstúpil s armádou do mesta Savannah, ktoré krátko nato obdržal Lincoln aj so správou od Shermana: „Toto je môj vianočný darček, ktorý Vám poskytujem.“ Následne sa Sherman vydal do Columbie, ktorá bola spustošená rovnako ako Atlanta, a vo februári 1865 sa vydal na sever s cieľom zasiahnuť Johnstonove jednotky skôr, než sa sformujú.

„Záverečná bodka v Appomattoxe“

Grant vyvíjal naďalej nátlak na Leeho v Petersburgu. Potom, čo sa jednotky Konfederácie dozvedeli o udalostiach na východe v podobe Shermanovho pustošenia a víťazstva, ich morálka poklesla na úplné dno a mnoho z nich sa pokúsilo o dezertovanie. Lee sa rozhodol k poslednému kroku, že sa skúsi vymaniť z obkľúčenia a spojiť s jednotkami Johnstona v Severnej Karolíne. Rýchlo však zistil, že nemá pred sebou iba Granta, ale v päťach ho už prenasledoval i generál Sheridan, ktorý bol vyslaný na odrezanie južnej cesty pre prípadnú zmenu smerovania Leeho jednotiek. V tom čase už kapituloval aj prezident Davis. Rozhodol sa, že svoje cennosti naloží a utečie, ale v štáte Georgia bol 10. 5. zatknutý. Konfederácia v tomto momente prestala existovať a Lee po dlhom zvažovaní abdikoval. 9. 4. 1865 sa zišiel s Grantom, aby mu ponúkol kapituláciu. Vojakom Konfederácie bolo umožnené nechať si vlastné kone a dôstojníkom malé zbrane, ktoré nosili na boku. Tri dni sa pojednávalo o podmienkach kapitulácie a záverečný pochod sa niesol už v rámci veľkej dôstojnosti a velebnosti. Neznal žiadny zvuk, žiadne trúbky, žiadne hlasy. 18. 4. 1865 kapituloval aj Johnston na východe Shermanovým jednotkám v

Severnej Karolíne. Oslavy prebiehali po celej krajine takmer okamžite, niektoré dokonca ešte pred koncom vojny.

„Následky vojny a otázky do budúcnosti“

Občianska vojna v Spojených štátoch amerických trvala štyri roky a skončila na jar 1865. Výsledkom vojny bolo viac ako 600 000 mŕtvych, rozvrat v ekonomike a vo financiách, juh bol kompletne zdevastovaný, no vznikli i pozitíva, a to prepustenie otrokov nariadením o zrušení otroctva. 4 000 000 otrokov tak pocítilo vzduch slobody. Vojna skončila, to však neznamenal koniec všetkým problémom, ktorým musela Amerika čeliť. Prvou a najväčšou úlohou severu bolo obnoviť zničený a zadlžený juh krajiny. S obdivom možno sledovať, že niektorým sa to zdalo ako jednoduchá úloha. To však zďaleka nebola pravda a nebol to jediný problém. Takmer ihneď po vojne sa vyskytli otázky ako: čo urobiť s vodcami Konfederácie, ako sa k nim postaviť? Ako bude vyzerat' nová vláda? Kto zaplatí a v akej výške obnovu zničeného juhu? A napokon jednou z najväčších a najťažších otázok sa stala problematika zrušenia otroctva. Ako sa postaviť všetkým tým ľuďom? Majú získať rovnoprávnosť, občianske práva a pôdu s majetkom? Týmto sa potvrdilo, že situácia pre akýkoľvek štát, pre hocikoho, je v čase vojny vážna, ale často sa zabúda a opomína obdobie, ktoré príde po vojne a nie je takmer o nič lepšie ako počas vojny. Bolo jasné, že ani v tomto prípade tomu inak nebude a že oslavy ukončenia vojny budú musieť počkať. Už tak rozpoložení situáciu v štáte narušila čoskoro ďalšia správa, ktorá otriasla nielen celým štátom, ale doslova celým svetom, a tým bol atentát na Abrahama Lincolna. Amerika sa tak musela vysporiadať so sériou negatív, ktoré pred ňou stáli, a otázka, ktorá sa azda každému vynárala, bola: čo bude nasledovať ďalej?

Zoznam použitých zdrojov a literatúry:

DONALD, David Herbert – *Lincoln*. New York 1995.

FONER, Eric – *The Fiery Trial: Abraham Lincoln and American Slavery*. Kalifornia 2010.

GADDIS, John Lewis. *Studená vojna*. Bratislava 2005.

GALLAGHER, Gary W. – *The Union War*. Harvard 2011.

KŘÍŽEK, Leonid a kol. *Americká občanská válka*. Praha 1994.

MCCURRY, Stephanie – *Confederate Reckoning: Power and Politics in the Civil War South*. Harvard 2010.

MCPHERSON, James M. *Battle Cry of Freedom: The Civil War Era*. Oxford 1988.

MCWHINEY, Grady – JAMIESON, Perry D. – *Attack and Die: Civil War Military Tactics and the Southern Heritage*. Alabama 1982.

SHEEHAN – DEAN, Aaron (ed.) – *The Cambridge History of the American Civil War*. Cambridge 2019.

SHI, David E. – TINDALL, George Brown. *Dějiny spojených států amerických*. Praha 2002.

STAMPP, Kenneth M. – *The Causes of the Civil War*. New York 1991.

VARON, Elizabeth R. – *Appomattox: Victory, Defeat, and Freedom at the End of the Civil War*. Oxford 2013.